

Şabat Hagadol שבת הגדול [anul 5780]

Sabatul acesta care vine și care este şabatul dinainte de Pesah se numește Şabat Hagadol. De obicei de Şabatul acesta rabinul comunității ține *Draşa* (predică) specială, adică cel mai mare din comunitate *hagadol*, predică halachot de Pesah. Aşkenazim obișnuiesc să citească părți din *Hagada şel Pesah*, ca să se pregătească pentru noaptea de Seder.

Substantivul Şabat este de obicei substantiv feminin, dar există și unele cazuri în care este masculin. În expresia Şabat Hagadol, Şabat este substantiv masculin și nu feminin.

În rândurile următoare vom explica de ce Şabatul acesta se numește Şabat Hagadol și, întrucât fiecare explicație se leagă de anumite întâmplări istorice semnificative, vom prezenta obiceiuri și ritualuri specifice acestei zile.

La întrebarea cu privire la numele Şabatului pot fi luate în discuție mai multe răspunsuri, dar cel mai obișnuit răspuns este următorul: în Şabatul acesta, spre deosebire de cele patru Şabaturi cu parşiot speciale, nu se citește o pericopă specială, ci o Haftara specială. Această Haftara este de la sfârșitul cărții profetului Maleahi, care este în fond ultima profeție din cărțile de Profeti și se încheie cu versetul (4:5): „Iată Eu vi-l trimit pe profetul Eliyahu/Ilie înainte de a veni ziua lui Adonai cea mare și înfricoșătoare”. Din cauza că în Şabatul acesta textul care se citește vorbește despre Iom Hagadol (ziua cea mare), Şabatul acesta se numește Şabat Hagadol.

În Haftara se fac multe indicii la Pesahul care se apropie. Prima este despre donații de zeciuială *maaser* מַעֲשֵׂר. Când Bnei Israel, fii lui Israel, aduc donații, ei sunt binecuvântați. Și în Haftara ne spune profetul (Maleahi 3:10):

„Aduceți toată zeciuiala în casa visteriei și va fi hrană în casa mea, puneți-mă la încercare prin aceasta, a zis Adonai al oștirilor, dacă nu vă voi deschide zăgazurile cerurilor și nu voi turna (goli) peste voi binecuvântare fără capăt.”

Noi știm că în ajun de Pesah se fac lichidări de zeciuiele și de aceea este cât se poate de clar că versetul „Aduceți toată zeciuiala în casa visteriei” este o pregătire pentru Pesah.

În afară de aceasta, Sederul este sărbătoarea cea mai legată de familie dintre toate sărbătorile. Tatăl este obligat să îndeplinească mițva *vehigadta levincha* „Și să istoricești fiului tău” (Exod 13:8) וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ. Și Haftara noastră se termină cu rolul lui Eliyahu Hanavi/Profetul Ilie „Și el (Ilie) va întoarce inima părinților către copii și inima copiilor către părinții lor” (Maleahi 4:6) וְהָשִׁיב לִב-אֲבוֹת עַל-בְּנִים, וְלִב בְּנִים עַל-אֲבוֹתָם, verset care este potrivit să-l spunem în ajunul nopții de Seder.

O altă explicație spune că numele vine de la faptul că cel mai mare din comunitate, adică *Hagadol*, dă o draşa (predică) lungă de ziua asta. Este scris că draşaua era atât de lungă, încât se termina la mijlocul zilei, și din cauza aceasta li se părea oamenilor că însuși Şabatul este cel mai mare, Hagadol.

Printre aşkenazim mai circulă și o altă explicație. Rași amestecă numele acesta cu Şabatul dinaintea ieșirii din Egipt. Bnei Israel au primit poruncă divină ca, de zece Nisan, să ia un *תַּמִּים* *psi* (mielușel) se *tamim*, și să-l păstreze până în 14 Nisan pentru jertfa de Pesah. Data de 10 Nisan a căzut în anul acela, al ieșirii din Egipt, de Şabat. Egiptenii au încercat să-i lovească pe evrei, dar nu au reușit. În amintirea acestei minuni care s-a soldat cu salvarea evreilor a primit Şabatul despre care vorbim numele de Hagadol. Această versiune, a lui Rași, pe care el o

consemnează în Sefer HaPardes care îi este atribuită lui, mai apare și în Tosfot (Completări la Talmud), tractatul Șabat 87:b.

Sunt și comentatori care au explicat proveniența numelui, referindu-se la un obicei pe care îl aveau așkenazim de a se pregăti pentru Seder. Este vorba despre faptul că aceștia, în Șabat, înainte de Seder, citeau Hagada de la cuvintele *avadim hayinu* עַבְדֵינוּ הַיְינוּ „Am fost robi” până la *lechaper al col avonotenu* לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ „Pentru iertarea păcatelor noastre”. Din această cauza Șabatul acesta se numea Șabat Hagada, dar cu anii, numele s-a încurcat și a devenit Șabat Hagadol. Ideea aceasta o găsim la Tosfot la tractatul Pesahim pe care le-a scris Rabia (Rabi Eliezer Ben Yoel Halevi, secolul 12). Dar explicația aceasta credem că nu are o bază solidă.

Enumerarea nu ar fi completă dacă nu i-am aminti și pe cei care susțin că, după Șabatul acesta, vine primul Yom Tov de Pesah, care după tradiția înțelepților se numește și „Șabat să numărați”, după Levitic 23:15 unde scrie „Și să numărați din următoarea zi după Șabat”. Asta spre deosebire de saduchei, care au negat tradiția înțelepților spunând că Șabat acolo se referă la ziua de Șabat însuși, adică la Șabatul care vine după ziua de Pesah, dacă ea cade în timpul săptămânii (ca la creștini). Din cauza aceasta Șabatul înainte de Pesah se numește Hagadol, adică cel mare, fiindcă, după aceea, mai vine un Șabat mai mic, care este un Șabat obișnuit ca oricare alt Șabat.

Toate aceste explicații și multe altele au fost adunate de Șmuel Pinhas Gelbard în cartea lui „Comoara rațiunii obiceiurilor”.

La final să consemnăm că, dacă o tradiție comportă mai multe explicații, iar originea ei nu este întotdeauna clară și foarte exact datată, ceea ce ne rămâne totdeauna este farmecul descrierii sale, trăirea mai mult sau mai puțin intensă a evenimentelor și, de ce nu, bucuria descifrării unor paradoxuri interesante.